

HEA LASTEAIJA RAJALEIDJA KONKURSITÖÖ 2013 AASTA TABASALU LASTEAED TIBUTARE

Meie analüüsisime oma projektitöös kokku 8 kriteeriumi täitmist ja valdkondade arenguvõimalusi neljas välja pakutud valdkonnas:

I VALDKOND: ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ NING LAPSE ARENGU HINDAMINE

I aspekt: lasteaias on välja kujunenud oma traditsioonid ja neid traditsioone peetakse olulisteks.

Kõiki valdkondi tuli analüüsida ühtsete küsimuste alusel:

Kus ja kuidas teie lasteaed valitud aspektidega tegeleb? Palume esitada oma tõendusmaterjal, et lasteaed valitud aspektidega tegeleb (küsitlused, vaatlused, videod, pildimaterjal jne).

Traditsioonidega tegeleme mitmel tasandil: lapsed, personal, lapsevanemad, vanavanemad, vilistlased- seega tahame koos hoida laiendatud pere, mitu põlvkonda. **Traditsioonilised** üritused, tegemised viivad kokku lapsed, lapsevanemad ja personali- seega mitmel, lapse jaoks olulisel tasandil (pere, lasteaed, sõbrad), **üheskoos väärtustest lähtuv tegutsemine suudab meie arvates parimal moel suunata nii lapse, kui ka täiskasvanute väärtushinnangutest lähtuvat käitumist.** Koostöös suudame õppida tundma üksteist ja erinevaid väärtusi ja seda tunnet, kui me peame tähtsaks ja südamelähedaseks ühiseid tõekspidamisi (väärtusi).

Traditsioonide tugevust ja mõju näitab see, et meie lasteaias on palju vanemaid ja töötajaid, kes on ise siin õppinud ja kelle lapsed siin õpivad. Vilistlaskond on alati valmis toetava õla alla panema (tänapäevaks 1484). Ka lasteaia direktor Lea Treiberg on siin lasteaias kasvanud, alates 15 eluaastast antud lasteaias praktiliselt käinud, siis õpetaja abi ja õpetajana töötanud ja nüüd 12 aastat asutust juhtinud.

Lasteaia traditsiooniliste ürituste tähtsust meile näitab ka see, et pidevalt küsime tagasisidet selles küsimuses nii vanematelt tagasiside küsitluse kaudu, kui ka vestluste kaudu lastelt ja personalilt.

Huvigruppide tagasiside põhjal oleme otsustanud, milliste tegemistega jätkame, mida on vaja muuta, mida juurde pakkuda. Näiteks sel õppeaastal vähendasime ülemajalisi pereüritusi (kus kõik 8 rühma koos) ja viisime osatähtsuse konkreetsetele rühma pereüritustele. Teiseks uuenduseks **algatasime uue traditsiooni, kus uue lapse (tibutarelase) vastuvõtt toimub suurema kaaslase poolt pidulikult terve maja üritusena Mihklipäeva tibutarelaste loendusel**, kus eesti rahvakalendri tähtpäev- mihklipäev oma kommetega on liidetud uute laste vastuvõetuga (vt lisa – ürituse kokkuvõtte lasteaia ajalehes Kuldmuna nr 40). Et lapsele ja tema perele muuta sündmus isikliku tähendusega ürituseks, sai loodud ka tibutarelase vastuvõtu tunnistus.

Sellel rituaalsel sündmusel on ka pikaajaline mõju: suur sõber, kes uue lapse vastu võtab, jääb tema eest hoolitsevaks kaaslaseks seni, kui ta lasteaias käib. See ettevõtmine on ka juba hästi käima läinud. Näiteks läksid 3 aastaste rühm oktoobris esimest korda kohalikku metsa matkale ja kaasa võeti vanem rühm (suured sõbrad), kes siis olin toeks oma väikestele sõpradele metsas. Õpetaja tagasiside põhjal olid nad tõeliselt hoolitsenud oma väikeste kaaslase eest, ei tahtnud käestki lahti lasta

Tabasalu lasteaed Tibutare tähistab 9. nov 2013 oma 43 sünnipäeva. Aastakümnete jooksul on välja kujunenud traditsioonilised tegemised, üritused, mis kõigile osapooltele süvendavad „meie tunnet“ **ja osadest annamegi siin ülevaate vaatenurgast- kuidas antud traditsioon mõjutab osapoolte väärtushinnanguid.**

- 1. Perepäevad rühmades.** Sellised üritused toimuvad igas rühmas vähemalt 2 korda aastas. Mis eriti tore, et eestvedajaks on enamus kordadel lapsevanemad ise: otsivad koha, kus teha, mõtlevad valmis programmi (tavaliselt sportlikud meeskonnamängud), hoolitsevad söögipoolise eest. Sügisene üritus toimub tavaliselt looduses ja lasteaias, kevadine piknik kellegi kodus.

Selline lähenemine on aidanud kaasa üksteise tundmaõppimisele, usalduse suurenemisele, mis omakorda mõjutab otseselt pere ja lasteaia koostööd lapse arengu suunamisel. Nii lapsed kui vanemad ootavad neid üritusi, iga laps tahab, et ka tema pere oleks korraldaja ja rühmakaaslaste vastuvõtja. Traditsiooniliste ürituste kokkuvõtte leiab alati kajastamist lasteaia ajalehes Kuldmuna, mis on avalikkusele ka kättesaadav lasteaia kodulehel

(vt <http://www.tibutare.edu.ee>). Lisame tõendusmaterjaliks selle sügisese 5-6 aastaste rühma Tibude perepäeva kokkuvõtte- mille koostas lapsevanem ja aastalõpu piknikust Mikide rühmas. See lähenemine aitab peresid liita ja laste kasvatamisel esile kerkinud muredele üheskoos lahendusi ja tuge leida neilt inimestelt, kel endil samas eas lapsed.

2. **traditsioon: lasteaia personali poolt lavastatud ja mängitud näidend lastele.** See traditsioon on kestnud juba 8 aastat. 2012 aasta sügisest otsustasime näidendi esitada lasteaia sünnipäeval. Lastele läheb väga südamesse, kui tema õpetaja „mängib“ ja näitleb ja seega on see väga hea võimalus panna lapsed arutama erinevate väärtuste ja väärtushinnangutest tuleneva käitumise üle.

Õpetajate näidendi naiskond 2012 novembris: etendus „Kingitus kõige nõrgemale“.
Antud traditsiooni tõendusmaterjaliks esitasime video näidendist „Kingitus kõige nõrgemale“ ja väärtuskasvatuse töögrupi juhi, õpetaja Helin Laimetsa artikli lasteaia ajalehte Kuldmuna.

3. **traditsioon: kaasahaaravad isadepäeva tähistamised.** On rõõm tõdeda, et tänapäeva noores peres on isa roll laste kasvatamisel ühe rohkem au sisse läinud. Püüame ka omalt poolt isasid julgustada laste kasvatamisse aktiivset panust andma. Seetõttu oleme püüdnud isadepäevad muuta selliseks, kus isad saavad aktiivselt oma lastega tegutseda. Rõõmu ja elevust on see pakkunud isadele ja eelkõige muidugi lastele.

Foto: Meisterdamine isadega Sipsikute rühmas

4. **traditsioon: Tibutare laulu- ja tantsupidu.** Kuna meie lasteaia põhiväärtusteks on rahvuskultuuri ja järjepidevuse au sees hoidmine, siis oleme selle väärtuse tugevdamiseks ellu kutsunud ka lasteaia laulu-ja tantsupeo, kuhu aastatega on liitunud ka teised piirkonna lasteaiaid.
5. **traditsioon: „öölasteaed“.** Laps õpib elamuste kaudu, tugevad emotsioonid aitavad kinnistada üheskoos kogetut, õpitut ja neile tähenduse luua. Oleme püüdnud meie laste lapsepõlve tuua palju põnevat, huvitavat ja samas harivat. Öölasteaed lasteaia lõpetajatele on üheks näiteks. Lapsed tegutsevad ebaharilikus situatsioonis, mis **pakub veidi väljakutset julgusele, kindlasti arendab koostegutsemisoskust ja üksteisega arvestamise, koostööoskust.** Traditsioonist ja selle seotusest väärtuskasvatusega annab ülevaade Nakside rühma õpetaja abi Lii kokkuvõte:

Pidžaama-ööpidu lasteaialõpetajatele Naksitrallide rühmas

See koosveedetud öö koolieelikute rühmaga, Tabasalu lasteaias Tibutare, on üks paljudest traditsioonidest meie igapäevases elus. Meile tundub, et ööpidu on lastele väga meeldinud ja tagasiside on olnud ülimalt positiivne nii lastelt kui ka nende vanematelt.

Esimesed „pääsukesed“, kes selle põneva öö lasteaias veetsid, on juba oma kooliteega jõudnud gümnaasiumi klassidesse. No on ju uudne huvitav kogemus olla koos oma sõprade ja õpetajatega kogu ööpäev lasteaias!

Koostöös lastevanematega (tänu neile!) on need ööd alati õnnestunud ja korda läinud. Ühiselt arutame läbi ja arvestame kõigi ettepanekute- arvamustega ka õhtuse toitlustamise osas. Lapsevanemad lepid kokku ja moodustavad oma tiimi, kes siis vastavalt hoolitsevad sooja toidulaua eest. Kodus keedetakse tavaliselt makaronid valmis (need maitsevad kõigile ja on siiani olnud kindla peale minek). Soojade makaronide kõrvale kuuluvad kindlasti soojad viinerid, ketšup, toorsalat. Magusaks on olnud puuviljad, küpsised, jäätis, joogiks erinevad mahlad. Seda viimast kulub kohe rohkelt.

Kui ilmataat on olnud meiega ühel meelel, saame õhtul enne sööki veel üheskoos lasteaia hoovis panna proovile oma aastatega õpitud teadmised-tarkused. Oleme korraldanud ühiselt (tavaliselt on meil seltsiks ka teine rühm, kel samuti tuleb sügisel koolitee jalge alla võtta) luure-maastikumängu. Küsimused-ülesanded teatud kontrollpunktides hõlmavad kogu omandatud tarkust: ümbritsev loodus, lugemine-arvutamine, liikumine, kõrvale ei jää ka laulu ega meisterdamisoskus. Nii et huvi ja põnevust jätkub.

Pärast ühist õhtusööki võivad lapsevanemad peale tänusõnu igaüks rahuliku südamega oma koju naasta ja meil koos lastega algab diskotants saalis. Paljud on kodust kaasa võtnud oma plaadid lemmikmuusikaga. Tore on jälgida (vahel ka ise end liigutada muusikarütmis) liikuvaid-tantsivaid, õnnelikke ja rõõmsameelseid lapsi.

Tahtmine ja valmisolek, olla kaua-kaua üleval on olnud kindlasti suurem, aga möödunu on näidanud, et väsimus ja uni võtavad siiski võimust ning tasapisi hakkavad esimesed juba end voodisse sättima. Keegi täiskasvanuist ruttab koos õnnelik-väsinutega rühmaruumi ja hoiab silma peal, et seal kõik laabuks. Peagi on kogu rühm voodites ning ei kulugi kaua aega, kuni viimane „tantsulõvi“ on vajunud unehõlma.

Meenub seik, kus üks poiss oli väga ebalev, et tema emme-issi juba kodus magavad, aga näed, tema, saab veel üleval olla.

Kella 23.30-ks on kuulda magamistoast vaid laste unenohinat. Ja ka meie, rühmaõpetajad, võime sättida end rühmatuppa madratsitele pikali. Kes kui magada saab (kõrv on alati kikkis), on juba isekiisimus.

Kuna on alati maikuu keskpaik ja reede õhtu vastu laupäeva, siis on see kõik võimalik ja teostatav. Hommikul hiljemalt kell 9.00 saabuvad vanemad oma tibukestele järgi ja muljed, mida siis jagada, on piisavalt.

Loodame, et see tore, huvitav, uudsus ja põnevust pakkuv traditsioon jätkub ka meie praeguse Nakside rühmaga ning toob esile väärtuskasvatuse ühiseid eesmärke: sõbralikkust, julgust, tarkust, töökust, häid kombeid ja hoolivust sõprade vastu.

Väärtuskasvatuse töögrupi liige Lii (õpetaja abi) Nakside rühmast

6. **Traditsioon: 100 päeva koolilaps.** Me ei unusta oma vilistlasi ja püüame neile jätkuvat tuge ning turvatunnet pakkuda ka kooliajal. Kui lasteaia lapsed on koolilapse staatust pidanud 100 päeva, siis kutsutakse nad koos oma vanematega tagasi lasteaeda, et oma armsas lasteaias jälleenägemisrõõmu kogeda ja lasteaiapere kuuleks, kuidas lastel koolis läheb. Selline **lähenemine toetab samuti meie põhiväärtust- järjepidevus, seekord lapse sujuva haridustee toetamisel.** Eriti tore on see, et vilistlased korraldasid kokkutuleku lasteaias 2012 aastal põhikooli lõpetades, seega väärtustati lasteaia kogemust ka 9 aasta järel.
7. **Vanavanemate koostööüritused.** Peame väga tähtsaks õpetada lastele austust vanemate ja vaevaemate vastu. Vanavanemad on ka need, kes annavad järgmistele põlvedele edasi elutarkust ja ka rahvuskultuuri pärandit. Oleme igal aastal püüdnud kokku viia lasteaiategemistesse lapsed ja vanavanemad. Tõendusmaterjalina esitama väljavõtte lasteaia ajalehest Kuldmuna nr 35 lk 7 artikkel: Tibude pannkoogiõhtu vanavanematega vt tõendusmaterjal lasteaia kodulehel: <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2035.pdf>

millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik?

Pakuksime välja järgmised andmekogumise- ja analüüsimetodid:

- Oleme mõelnud, et edaspidi püüame salvestada kõik traditsioonilised ühisüritused ja siis koos personali, lastega, vanematega (mitte kõik huvigrupid koos vaid eraldi lastega, vanematega, personaliga) tekitada vestlusringe, kus vaatame materjali läbi just väärtuste kajastumise aspektist lähtuvalt: kas ürituse sõnum (väärtus) on nähtav ka meie igapäeva toimingutes, kas antud väärtusest tulenev käitumine on muutunud.
- Jätkame personalile ja vanematele suunatud tagasisideküsitlustega, kus näeme erinevate huvigruppide arvamust tegevuse mõjususe kohta.

kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Ühisürituste kaudu väärtuskasvatuse edendamise arenguruumiks näeme praegu, et me ei ole ehk senini analüüsinud piisavalt, kui tulemuslik ja mõjus on meie tegevus laste, perede, personali väärtuspõhise käitumise suunamisel. Plaanime sellega edasi tegeleda. On kaks ideed tegevuse mõjususe suunamisel:

3. Meil tekkis väärtuskasvatuse töögrupis (kuhu kuulub igast rühmast (8 rühma) töötaja+ juhtkonna esindajad) idee edaspidiseks, mille viisime ellu 11. november 2013 (lasteaia sünnipäeval). Ühisüritused kannavad alati mingit eesmärki ja väärtust. Oluline on, et see tarkusetera jõuaks ka lapse arusaamisesse, selleks et õpetajate etendustes, ühisüritustel olev väärtus (tarkusetera) jõuaks paremini lasteni, hakkame andma etenduse lavastaja poolt (laste ürituse korraldaja poolt) väärtus- tarkusetera

paberirullina rühmale, mille nad panevad oma rühma väärtuste kotti (igal rühmal on

meie lasteaia väärtuskasvatuse logoga riidest kott):

4.

Meie majas on igal rühmal ka oma väärtuste maskott ja nurgake, kus siis hoiul ka lasteaia sünnipäeval rühmadele kingitud väärtuste kotike, millest aegajalt tõmmatakse välja rullike tarkuseteraga, meenutatakse kogetud sündmust ja õpitud teadmist. Igale etendusele, üritusele võtab rühm oma väärtuste kotikese kaasa, et koguda õppeaasta jooksul mõtestatud väärtused tarkuseteradena kokku. Suur tapeedirullile kujundatud tarkusetera jääb aga saali seinale kuni järgmise ürituseni. Lapsed käivad saalis muusika- ja liikumistegevustes ja nii meenub äsja kogetu kuni järgmise ühisürituseni.

5. Õppeaasta lõpus plaanime teha õppeaasta kokkuvõtva „teadmiste katsumise päev“, (3. juuni 2014), kus lapsed saavad maastikumänguna lasteaia territooriumil lahendada erinevaid eakohaseid ülesandeid, mis seotud väärtuspõhisest otsuste langetamisest seotud käitumisega, õpitud teadmiste kasutamisega.

2.analüüsitud aspekt: kujundatakse lastes hoolivust ja austust iseenda, vanemate, teiste laste ja kõige elava vastu.

Kus ja kuidas teie lasteaed valitud aspektidega tegeleb? .

Oleme selle aspektiga tegelenud kogu lasteaia tegutsemise aja. Eetiliste tõekspidamiste ja lapse positiivse mina-pildi kujundamine on olnud meie sihiks. Seoses arengukavas ja aasta tegevuskavas väärtuskasvatuse tõstmisega prioriteetseks valdkonnaks, oleme alustanud ka süsteemset lähenemist hoolivuse ja austuse, kui väärtuste omaksvõtmise suunamisega laste, perede, lasteaia töötajate poolt.

Eelmise õppeaasta alguses **kutsuti kokku väärtuskasvatuse töögrupp**, kuhu kuulub igast rühmast esindaja (õpetaja või õpetaja abi). Lisaks **kaasasime ka kõik vanemad väärtuskasvatuse arengusse. Kõigis rühmades kaardistasid vanemad neile olulised väärtused, mida nad peavad kõige olulisemaks oma lastes kujundada.** Pääaegu igas rühmas oli selleks ka väärtus **hoolivus. Lasteaia personal ja lapsevanemad koos arutasid, kuidas viia väärtused lasteni.** Selleks pakuti välja, et igal rühmal võiks olla oma tegelaskuju (**väärtuste maskott**), kes **arutleb ja õpetab lastega väärtuste teemal.** Nii see hoolivuse suunamine käima läkski koos toredate maskottidega igapäevategevusi arutledes ja analüüsides. (vt lisa: rühmade kokkuvõtted väärtuskasvatustest, selleks peab kasutama linke

<http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2033.pdf> (vt Muumide rühma väärtuskasvatus: Muumimamma lugu lk. 7),

link <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2036.pdf> Kiisude rühma väärtuskasvatus : Kiisude rühma Triibu lk. 4; link <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2032.pdf> vt lk 6 väärtuskasvatuse esimesed sammud Tibutares, lk 8 Naksitrallide väärtuskasvatuse vares Vaksi; <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2032.pdf>; vt lk 12 Piilude rühma väärtuskasvatus „Targaks ei sünnita, targaks õpitakse“ avaldatud lasteaia ajalehes Kuldmuna. Tegevuse nähtavakstegemine kodulehel aitas kaasa ka vanemate kursisolekule valdkonnaga tegelemisel.

Õppeaasta lõpus uurisime tagasiside küsitluse kaudu vanematelt, kuidas nemad on näinud väärtuste suunamise mõju oma lastes.

Kuna hoolivust, austust enda ja kaaslaste suhtes saab kujundada eelkõige eeskuju abil, siis alustasime sellest aastast ka **õppetegevuste analüüsiga video vahendusel, et koos analüüsida, kas õpetaja tegevus, kõne, kehakeel suunab hoolivust ja austust, kas lapsed oma igapäevategevustes ja õppetegevustes käituvad antud väärtustest lähtuvalt.** Küsisime ka vanematelt nõusolekut lapsi õppetegevustes filmida ja nähtut analüüsida (kõik vanemad vastasid positiivselt, mis näitab ka omakorda, et vanemad on huvitatud antud valdkonnaga tegelemise arendamisest. Tõendusmaterjalina esitasime muusikategevuse video 6-7 aastaste rühmaga. Tegevuse teema: „Koduloomad“. Video kaudu analüüsisime õpetaja eeskuju igapäevastes tegevustes, tähelepanu pööramist koostööle laste vahel, kuidas toimib tegevuses teistega arvestamine ja hoolimine.

Arutasime õpetajatega kogetut, nähtut. Järeldusena tõime välja, et õpetaja hääletoon, kehakeel ja räägitav tekst toetasid väärtuste hoolivust ja austust mõtestamist. Õpetaja oskas suunata lapsi tekkinud omavahelises konfliktis (teise lapse nügimine laulu ajal) arutama antud tegevuse mõju üle, mis tõi kaasa ka käitumise muutuse lapse poolt. Järeldasime, et selline vaatlus võimaldab analüüsida tagantjärele erinevate laste käitumist paremini, kui seda on vaatlus, sest filmi saab uuesti vaadata ja siis juba keskenduda teatud lapsele.

Oleme veel ka katsetanud analüüsida väärtuste omaksvõtmist kasutades laste joonistusi, koostades lastega ise raamatuid (vt lisana fotosid väärtusarenduse temaatikas lastega koostatud raamatust väljavõte: rühma lastest, mis suunab ennast ja teisi austama ja väärtustama).

Tegime ka õpetajatega meie kasvukeskkonna analüüsi sellest lähtuvalt, et kuidas meie keskkond suunab lastes väärtusi: austus ja hoolivus enda ja teiste vastu. Selle töendusmaterjali lisasin fotodena koos kommentaaridega. Jõudsime järeldusena, et rühmakeskkonnad sisaldavad suunavaid aspekte väärtuste ilmestamiseks.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik?

Soovime katsetada järgmisi andmekogumise meetodeid, et analüüsida tegevuse tulemuslikkust:

- **Grupiintervjuu vanematega (ja lastega suuremate laste puhul).** Õppeaasta lõpupiknikul võtta üheks teemaks, kuidas hoolivus ja austus enda ning teiste vastu laste käitumises väljendub, milliseid muutusi on nähtud ja mida oodatakse edaspidi.
- **Jätkata õppe-ja igapäevategevuste filmimisega väärtuste käitumuslike väljenduste analüüsimiseks.**
- **Jätkata ja arendada edasi 5-7 aastaste laste eneseanalüüs- intervjuusid teemal:** millega saan hästi hakkama, mis mulle minu ja teiste käitumises muret teeb (see on siis uus aspekt, mis võimaldab analüüsida ka väärtustest tulenevat käitumist), mida tahaksin paremini osata.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Hoolivust ja austust enda ja teiste vastu väärtustavad nii vanemad, kui lasteaiapersonal. Samas on tagasiside küsitluste põhjal ka üheks kitsaskohaks laste omavahelised suhted ja ikkagi ka agressiivse käitumise näited laste vahel. Seega plaanime süsteemselt edasi tegeleda antud aspektiga. Võimalusteks kitsaskohtadega tegeleda näeme:

- **Personali ja vanemate jätkuvat koolitamist** selles temaatikas, mis aitab siis täiskasvanutel kes lastega tegelevad, professionaalsemalt lahendada neid probleeme, mis laste vahel esile kerkivad.

Näiteks 24. oktoobril 2013 toimus koolitus teemal „Ole minu sõber- laste omavahelised suhted lasteaias. õpetajatele, õpetaja abidele ja õhtul vanematele koos õpetajatega (lektor TLÜ Pille Kriisa). Kaasame alati ka teistest Harku lasteaedadest õpetajaid, õpetaja abisid ja vanemaid. Nii osalesid ka sel korral inimesed: Harku, Pangapealse, Teelahkme, Tabasalu Lastehoiust). **Peame oluliseks, et kõik lapsega kokku puutuvad sihtgrupid saaksid koolitusest osa ja tekkiks võimalus sünergiaks vastastikuse arutelude kaudu.**

- **Lastega sotsiaalsete situatsioonide läbimängimine** (nt A. Rekkaro raamatu „Sotsiaalseid situatsioonmänge lasteaias“ baasil ja õpetajate poolt ise sotsiaalseid oskusi suunavaid õppemänge välja pakkudes, kus laps saab dramatiseeringus katsetada väärtusest tulenevat käitumismudelit, mis näitab ülesse hoolivust ja austust enda ja teiste vastu).
- **Kohene tähelepanu osutamine antud väärtusi (hoolivus, austus) eitavale käitumisele ja selle läbiarutamine rühma laste ümarringis koos rühma väärtuste maskotiga.** Laps vajab mõistmist ja toetamist õige ja väär käitumise mõistmisel. Selleks aitab kaasa täiskasvanu positiivne, toetav tagasiside, olukorra peegeldamine. Ühisarutelud aitavad ennetada antud käitumise ilmnemist ka teiste laste poolt ja mõtestada koos, miks teatud käitumine ei ole hea, mis see kaasa toob.

Miks otsustasite oma lasteaia hindamisel valida just need aspektid ja miks jätsite teised kõrvale?

Valdkonnas: õppe-ja kasvatustöö ning lapse arengu hindamine valisime analüüsitavaks aspektideks:

- **lasteaial on välja kujunenud oma traditsioonid ja neid traditsioone peetakse olulisteks (1. aspekt);**
- **kujundatakse lastes hoolivust ning ausust iseenda, vanemate, teiste laste, kaaskodanike ja kõige elava vastu (2.aspekt).**

Lähenesime antud analüüsile nii, et valisime ühe aspekti, mis meie lasteaias toimib väga hästi ja millel näeme konkreetset mõju laste, vanemate ja lasteaiapere (personali) väärtushinnangute kujunemisele (1. aspekt), ja teiseks valisime aspekti, millega soovime süsteemselt tegeleda, sest oleme ühisel kokkuleppel pidanud seda kõige olulisemaks.

Lasteaia traditsioonide väärtustamine, au sees hoidmine ja arendamine on oluline meile seetõttu, et selle lähenemise kaudu toetame otseselt kõiki 6-t Tibutare lasteaia põhiväärtust:

Tabasalu lasteaed Tibutare PÕHIVÄÄRTUSED

LAPS – mäng, lapse igakülgne areng, individuaalsusega arvestamine, turvalisus, tervis

LAPSEVANEM – koostöö, kaasamine, nõustamine

PERSONAL – eeskuju, loovus, koostöö, kogemuste jagamine, erialaspetsialistid

TRADITSIOONID – ühisüritused, järjepidevus, rahvuskultuur

AVATUS – koostöö, kogemuste jagamine, informatsiooni kättesaadavus

KESKKOND – suur ja roheline õueala, ümbritsev loodus oma võimalustega.

Tibutare väärtused (logo autor: Ave Peebo)

Teine aspekt, **kuidas kujundada lastes hoolivust ning austust iseenda, vanemate, teiste laste, kaaskodanike ja kõige elava vastu**, sai valitud seetõttu, et eelmisel õppeaastal alustasime süsteemset väärtuskasvatuse arendamist lasteaias. Väärtuskasvatus on juba teist aastat järjest meie lasteaias prioriteetne arendusvaldkond.

Ka eelmisel õppeaastal võttis lasteaed osa Tartu Ülikooli Eetikakeskuse poolt välja kuulutatud konkursist **VÄÄRTUSKASVATUS LASTEAIAS**: lasteaed ja pere üheskoos vt <http://www.tibutare.edu.ee/media/Konkursitoo%20VAARTUSKASVATUS%20LASTEAIAS.pdf>

Koos töörühmaga arutati läbi senine väärtuskasvatusalane tegevus meie lasteaias ja lepiti kokku edasised tegutsemise põhimõtted:

- Igas rühmas valida koos lapsevanematega välja 1-5 väärtust, mis on olulised sellel ajahetkel rühma elu igapäevasel kujundamisel.
- Välja pakkuda need väärtused, mida tahetakse rohkem väärtustada ja millele rohkem keskenduda.
- Kuna kõik rühmad on omanäolised, peaksid väärtused ka seda omapära väljendama, seega mõelda välja koos lastega, kuidas võiks välja näha väärtuste kirjapanemise vorm (pildiliselt, lubadustena, vanasõnadena)
- Lepitakse kokku, kuidas välja valitud väärtusi eksponeeritakse.
- Tegelaste kasutamine väärtuste õpetamisel.
- Analüüsitakse, kuidas lapsed väärtusi omandavad ning kuidas oluline kinnistub.

Tore oli see, et kõik kokkulepitud tegevuspõhimõtted leidsid rakendamist. Koos vanematega valiti välja rühma väärtused, väärtuste tutvustamine tehti lastele huvitavaks rühma sümboolikast tuttavate tegelaskujude kaudu, väärtuste tutvustamise maskotte kaasati igapäevaelu olukordasid lahendama ja arutelusid juhtima. Alustati ka analüüsimisvõimaluste otsimisega, et saada tagasisidet, kuidas olulised teadmised on lastel kinnitunud (nt vanemate küsitluse ankeet ja tagasiside, laste intervjuu teemal: mida ma oskan hästi teha, mida pean veel õppima ja harjutama).

Kuna väärtuste kujundamine on pikaajaline protsess ja vajab järjepidevat süsteemset tegevust, siis valisime selle aspekti analüüsi näiteks, et üheskoos antud asjaga edasi tegeleda ja otsida veel võimalusi, kuidas näha tegevuse tulemuslikkust. **Sest millega aktiivselt tegeled, see muutub ka oluliseks nii lasteaiatöötajale, lapsele, vanemale. Kui tegeled väärtustega-seega muutuvad väärtuste mõtestamine ja neist lähtuv käitumine olulisteks erinevatele osapooltele.**

Teised aspektid jäid kõrvale seetõttu, et püüdsime valitud aspekte sügavuti kaardistada, analüüsida ja edaspidist kavandada ning kõike ühel aastal lihtsalt ei jõua (tegime valiku meie

jaoks olulisuse printsiibist lähtuvalt). Samas väärtuskasvatuse töögrupis arutasime läbi kõik aspektid ja näiteid rakendamise ning edasiarendamise mõtete osas oleks olnud kõikidele aspektidele.

II VALDKOND: KASVAMIST JA ARENGUT TOETAV KESKKOND

Valisime analüüsitavaks aspektiks: **kasvukeskkond pakub võimalusi mitmekesiseks mänguks ja laste tegutsemiseks väikestes gruppides.**

Kus ja kuidas teie lasteaed valitud aspektidega tegeleb?

Kõik rühmad tegelevad oma kasvukeskkonna arendamisega laste vanusest, huvidest ja arenguvajadustest lähtuvalt. Meie lasteaia on igal rühmal 2 tuba, mis pakub lastele võimalusi tegutsemiseks erinevates mängukeskkondades. Lisaväärtust pakuvad lasteaia üldruumid: saal (muusika- ja liikumistegevused, lasteaia üldüritused), kunstiklass (eraldi ruum, kus käiakse ka alagruppides maalimas ja joonistamas, kunstitarbed kõigi jaoks kättesaadavad ja suuremas koguses, kui seda oleks võimalus pakkuda kõikidele rühmadele), õppeklass rikkaliku arendavate mängude koguga, Smart-tahvel, dataprojektor- õppefilmide ja arvutipõhise õppematerjalide kasutamise võimalusega.

Eriti õnnelikud oleme selle üle, et ka meie territoorium pakub põnevaid õuesõppe võimalusi iga ilmaga (igal rühmal on olemas oma terrass-katusealune, vihmase ilmaga tegutsemiseks õues, peenrad taimede kasvatamiseks, erinevad atraktsioonid füüsiliste võimete ja osavuse arendamiseks, liumägi- talviseks liulaskmiseks; puidust lava üheskoos tegutsemiseks; 2-l pool maja suured puidust lauad kunstitegevuste tegemiseks õues).

viltimistöö lasteaia terrassil

Laste kasvukeskkonna loomisesse kaasatakse aktiivselt nii lapsed kui pered. Lapsevanemad on nii rühmaruumidesse loonud lastele väikestes gruppides mängimise võimalusi (vt järgnev foto Piilude rühma mängumaja, ehitatud tetrapakkidest, üle 900 paki),

kui ka õueala arendamises talgutel kaasa löönud.

Ka igaaastasel lapsevanemate tagasiside küsitlustes uurime vanemate arvamust kasvukeskkonna osas.

Lisaks oleme kasutanud võimalust väljastpoolt lasteaeda ekspertide kaasamiseks kasvukeskkonna analüüsimisel. 2012 aasta kevadel kaasasime TLÜ kasvatusteaduste teaduri Tiia Õuna analüüsima meie lasteaia nii füüsilist kui ka psühhosotsiaalset kasvukeskkonda. Kasvukeskkonna vaatluse aluseks kasutati ECERS-R (Harms & Clifford, 2005) kriteeriumeid ja skaalat. Saadud analüüs on olnud meile suunavaks kasvukeskkonna edasisel arendamisel.

Lasteaia tervisemeeskond viib süstemaatiliselt läbi lasteaia kasvukeskkonna analüüsi turvalisuse (nii füüsiline, kui vaimne) aspektist lähtuvalt ja kavandab parendavaid tegevusi. Ka vanemad on aktiivselt kaasatud laste kasvukeskkonna arendamisse. Nt koostasid lapsevanemad hoolekogust koostöös lasteaia juhtkonnaga nägemuse lasteaia õuealale seiklusraja loomiseks

Huvitavaks on osutunud ka väärtusarenduse „inventuur“ fotoaparaadiga lasteaia kasvukeskkonnas ringi käies. Otsisime töögrupiga, millised väärtused meie kasvukeskkonnast välja paistavad.

Analüüsides lastevanemate tagasisidet, kasvatusteaduste doktori analüüsi ja väärtuskasvatuse töögrupi liikmete arutelu, oleme otsustanud tegeleda järgmiste arenguvõimalustega:

- Igasse rühma luua täiendavaid üksi olemine- eraldumise kohti (lastele meeldib luua koopaid, onne) nt laste mängu kuppeltek igasse rühma soetada (võimalus kiiresti avada ja jälle kõrvale panna (ega mänguruumi ei ole ju ülearu palju ka).
- Õueala edasiarendamine koostöös lapsevanematega võimaluste mitmekesistamiseks veelgi, projekti kirjutamise võimaluste leidmine vastavate plaanide teostamiseks.

Miks otsustasite oma lasteaia hindamisel valida just need aspektid ja miks jätsite teised kõrvale?

Meie lasteaia **üheks põhiväärtuseks on keskkond**. Seega otsustasime analüüsida, kuidas antud põhiväärtusest tulenev kasvukeskkonna kujundamine meie lasteaiapere jaoks arengut toetavat eesmärki täidab. Peame väga oluliseks, et keskkonna tingimused oleksid lapse arenguaspekte toetavad, võimaldades aktiivselt koos tegutseda, mängida nii väikestes gruppides kui kogu rühmaga koos. Oluliseks peame ka omaette olemise võimalusi lastele lasteaias, sest mõni laps on kollektiivis 12 tundi ööpäevas ja väga oluline on, et ta saaks vajadusel tunda end privaatelt, vajadusel teistest eraldi.

Teiseks analüüsitavaks aspektiks valisime: **kujundatakse tervislikke eluviise (sh. pööratakse tähelepanu tervislikule toitumisele, hügieenile, õuesviibimisele), sest oleme aastast 2010 Tervist Edendav Lasteaed, tervisemeeskonna juhtimisel on edukalt suunatud antud tegevust ja kindlasti on vajalik antud tegevuse mõju uurida.**

Ka teiste aspektide kohta on meil piisavalt tõendusmaterjali nendega tegelemise kohta, aga kõige põhjalikult analüüsimiseks ei jätku korraga ajaressursse, seega tegime valiku prioriteetidest lähtuvalt.

Valisime teiseks analüüsitavaks aspektiks selles valdkonnas: **kujundatakse tervislikke eluviise (sh. pööratakse tähelepanu tervislikule toitumisele, hügieenile, õuesviibimisele).**

Kus ja kuidas teie lasteaed valitud aspektidega tegeleb?

Meie lasteaed tegeleb süsteemselt valdkonnaga alates TEL võrgustikuga ühinemisest 2010 aastal. Selle tõenduseks on strateegiline planeerimine valdkonna arendamiseks (Terviseedenduse tegevuskava 2012-2014).

Tervislikke eluviise propageeritakse kõigil tasanditel: lapsed, lapsevanemad, personal, koostööpartnerid.

Nt **sportlike tegevuste au sisse tõstmiseks** korraldatakse lastele: hommikvõimlemist, liikumistegevused toimuvad igal nädalal nii saalis kui ka õues. Lisaks toimuvad spordipäevad kogu lasteaiale kooli staadionil (kus suuremad võimalused erinevate spordialade harrastamiseks), korraldatakse kogu Harku valla lasteaedadele sportlikke tegevusi propageerivaid ühisüritusi (rahvastepalli üritus, projekt orienteerumispäeva üritusele), osaletakse alati teiste piirkonna lasteaedade poolt korraldatud tervist edendavatel ühisüritustel

Harku maastikumängust; Alasniidu „õhuline õuesõppepäev“; Pangapealse tantsupäev ja vabariiklikel liikumist väärtustavatel üritustel nagu Kalevi spordipidu, Audentese üleriigiline lasteaedade spordipäev (vt artiklid Kuldmunas 37, 38, 39 lingil: <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2037.pdf> lk 5, 10, 11; artiklid lingil <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2038.pdf> lk 7-13). Artiklitest on lugeda, et terviseedenduslikku tegevusse on kaasatud lapsed, personal, vanemad ning organiseeritakse tervislikke eluviise propageerivaid üritusi teistele lasteaiakollektiividele (viimasel lingil artikkel „Terviseteemaline seminar Harjumaa Tervist Edendavate Lasteaedade tervisemeeskondadele“ <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2038.pdf>)

Lastevanemate füüsilise aktiivsuse suurendamiseks korraldatakse igal aastal peredele matkapäevi ja maastikumänge, kus lapsed, lapsevanemad ja personal üheskoos tegutsevad (vt artikkel „Rõõmukilked Kõrvemaal“ ja „Rattapiknik“ link lk 7 <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2038.pdf>). Perede käitumispraktikaid aitab hästi suunata ka laste kaudu väärtuste suunamine. Näiteks oleme saanud vanematelt tagasisidet, et nädalavahetuse plaanid tehakse tihti just lapse ettepanekust lähtuvalt. Laps on oma rühmaga käinud Tabasalu looduspargis või Tabasalu „võlumetsas“ ja ta tahab seda kogemust taaskord kogeda koos vanematega ja nii külastatakse neid põnevaid kohti siis nädalavahetusel uuesti.

Kuna vanemad väga väärtustavad laste karastamist õuesolemise näol (tagasiside küsitluste põhjal), siis oleme suurendanud õuesõppe osakaalu laste õppeprotsessis. Sellest aastast on laste nädalaplaanis lisaks ühele liikumistegevusele õues ka rühma poolt planeeritud 1-2 õuesõppe tegevust. Et ka vanem näeks, milline õppetegus viiakse läbi õues, on see nädalaplaanis **rohelise markeriga tähistatud.** Õuesõppe tegevuste sisulise arengu suunamiseks, koostasid kõik õpetajad kahest nädala teemast lähtuva lõimitud õuesõppetegevuse stsenaariumid. **Nii said kõigi 34 õppenädala jaoks õuesõppe stsenaariumid kavandatud** (kuna need on lasteaias arvuti üldkataloogis, siis saavad kõik rühmad nendele kavadele ligi) ja juba neid ka aktiivselt kasutatakse. Tibutare tervisemeeskond korraldab igal aastal ka personalile füüsilist aktiivsust väärtustavaid meeskonnaüritusi (vt link

<http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2039%20september%202013.pdf> lk 9-11; jalgrattamatk august 2013, südamematk- 100 sammu terviseheaks jne) ja liikumisõpetaja Anna Sõõrdi eestvedamisel toimub personaliliikmetele 2 korda nädalas lõuna ajal trenn lasteaias saalis..

Oleme õnnelikud, et ka lasteaias pidaja (Harku Vallavalitsus) on toetava õla alla pannud personali terviseedendusele. Nimelt saavad kõik Harku valla allaasutuste töötajad käia 1 x nädalas Harku Tervisekeskuse ujulas (valla rahastusel).

Teiseks terviseedenduse valdkonnaks on tervislik toitumine. Meie lasteaed on ühinenud nii **Pria piimaprojekti, kui ka puu-ja juurvilja projektiga.** Seega saavad lapsed piisavalt juua piima ja kõigil rühmadel on terviseampsu paus enne õueminekut. Tore on see, et **vanemad toovad omal initsiatiivil lisaks Prialt saadavale terviseampsule rühma täiendavalt puu-ja juurvilju, See näitab, et antud toidugrupi väärtuse teadmine on**

jõudnud ka peredeni. Propageerime ka igal aastal leiva söömist ja oleme edukalt selleks koostööd teinud leivatootjatega (vt leivapäev Tibutare artikkel Õpetaja Lehes link <http://opleht.ee/9841-leivapaev-tabasalu-lasteaias-tibutare/>).

Lasteaia menüü koostamisel lähtutakse tervisliku menüü koostamise põhimõtetest (eelmisel kevadel käis majandusjuhataja ja kokk vastaval koolitusel õppimas ja on hakanud neid põhimõtteid menüü rikastamisel kasutada). **Pidevalt küsitakse tagasisidet menüü tervislikkuse kohta ka vanematelt. Kõik arvestab ka laste terviseprobleemide ja allergiatega menüü koostamisel.** Näiteks on igas rühmas lapsi, kelle menüüs tuleb teha muudatusi (näiteks ei saa kala süüa, kui teised söövad kalasuppi, valmistakse talle frikadellisupp; allergia tomati vastu- võetakse enne tomati lisamist toidule selle lapse portsjon välja).

Lisaks oleme kaasanud ka lapsi toidu tervislikkust hindama. Ühel aastal viisime kõikides rühmades laste hulgas läbi suulise küsitluse, mis puder ja mis toit on nende lemmik. Laste lemmikuteks osutus hirsipuder, mida hakati nimetama ka päikese-või tibupudruks. Teise koha sai juustusai ahjus. Laste valikust lähtuvalt pakuti neid toite ka isadele isadepäeva hommikul. Paljud isad andsid tagasisidet, et ei olnud peale sõjaväge kordagi hirsipudru sünnud. Aga saadud toiduelamus lasteaiast, pani pudru retsepti küsima ja ka oma peres seda hommikusöögiks sööma. Vanemate sellest tagasisidest innustatuna hakkasime lasteaia menüüs olevaid tervislike toitude retsepte avaldama ka lasteaia ajalehes Kuldmuna, luues selleks eraldi rubriigi (vt Kuldmuna artikkel Mida söövad meie koolieelikud kodus. Uut ja põnevat kokkamist. lk 9 link <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2027.pdf>).

Laste tervisekäitumise ja ohutuspõhimõtete tundmisele pöörame samuti süstemaatilisel tähelepanu. Siin on meil heaks praktikaks kujunenud koostöö vanematega, kes on ametis arsti, hambaarsti, suu hügienisti, politseiniku, päästametnikuna. (vt TE raames tegeletakse koostöös huvigruppidega laste väärtuste suunamiseks; vt artikkel Kuldmunas „Arsti õe külaskäik“ <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2024.pdf> lk 7). Nii on vanemate poolt lastega läbiviidud esmaabi praktilised koolitused, hamba-ja suuõõne hooldamise õppused, kätepesu õppused

suunanud otseselt laste tervisekäitumist: oskavad oma hügieeni eest hoolt kanda, teavad kui põhjalikult tuleb käsi pesta ja suunavad üksteist juba neid oskusi rakendama.

Laste teadmiste, hoiakute muutumist nii tervislike eluviiside kui ka teiste väärtuste omandamise osas analüüsime lapse arengu jälgimise kaartide abil.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik?

Pakume välja, et selle valdkonna analüüsimisele aitaks kaasa:

- Laste igapäevategevuste vaatluse vorm, kus on kirjas tervisekäitumist näitavad aspektid. Kui aasta jooksul jõuab terve rühma lapsed vaadelda selle vaatluslehe aspektidest lähtuvalt, saab ülevaate, kuidas iga üksik laps tervisekäitumise põhimõtteid praktikas kasutab.
- Laste intervjuerimine terviseedenduslike põhimõtete tundmisest ülevaate saamiseks.
- Grupiintervjuu vanematega: milliseid muutusi nemad on näinud lapse tervisekäitumises ja milliseid ettepanekuid on neil antud valdkonnaga tegelemise tulemuslikumaks muutmisel.
- Paluda lastel kunstitegevustes joonistada (voolida, meisterdada) tervislikke toiduaineid, tervist toetavaid tegevusi.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Kitsaskohad, millega terviseedenduse valdkonnas tegeleda saame nii vanemate, personali küsitlustest, kui ka meeskonna nõupidamistelt, arendustöögruppide nõupidamistelt

Ettepanekutest lähtuvalt oleme viinud hilisemale kellaajale laste õhtuote söögiaja, püüdnud toiduaineid osta rohkem kohalikelt (puu-ja juurviljad, kohalikud mahlad jne).

Oleme otsustanud valdkonna kitsaskohtadega edasi tegeleda. Toome näited, millest kitsaskohtadega ja kuidas edasi tegeleme:

Lapsed ei taha süüa osasid toite (nt leivasupp, mannavah, kalasupp- põhiselt need toidud, mida peredes vähe tarbitakse. Selle kitsaskoha vähendamiseks: anname ise positiivset eeskuj, kiites antud toite ise koos lastega süües; palume lapsel uut toitu maitsta kasvõi 1 lusikatäis- praktika on näidanud, et osadest toitudest, milledest alguses loobutakse, saavad peagi lausu lemmiktoidud.

Lastel jääb lasteaia vähe aega vabaks mänguks ja oma valikuteks tegevuste osas, mille tulemusena näeme, et lapsed väsivad, tähelepanu ja keskendumisvõime nõrgenevad.

Mida plaanime teha? Oleme arutanud, et suures lasteaias on lapse päevakava hakitud, sest osad tegevused olenevad eriõpetajate ja ruumide kasutamise ajakavast (muusik, liikumisõpetaja, kunstiõpetaja). **Lahendused, mis õpetajad välja pakkusid:**

- Kui lapsed on mänguhoos, siis rühmaõpetaja planeeritud tegevus võib oodata. Me saame selle läbi viia vajadusel pärastlõunal, mõnel teisel päeval- suhtume paindlikult päevaplaani realiseerimisse. Õpetaja võiks sellel ajal hoopis lapse vaatlust tegevuses teostada, see info aitab palju kaasa laste arengu läbimõeldud suunamisele.

- Kui majas on teater või toimub ühisüritus lastele, siis samal päeval me mingit uut õppetegevust ei tee. Toimunud ürituse arutelu või kunstis elamuste kajastamine võimaldab samuti õppida ja last ei peaks koormama liiga paljude õppeteemadega päeva jooksul. Pigem minna sügavuti, kui pinnapealselt ja rohkelt.

III VALDKOND: JUHTIMINE JA EESTVEDAMINE

Valisime siin analüüsitavaks 1. aspektiks: väärtusarendusega tegeletakse süsteemselt ja järjepidevalt.

Kus ja kuidas teie lasteaed valitud aspektidega tegeleb?

Väärtusarendusega on Tibutare tegelenud aasteid. Laste kasvatamine, õpetamine ja eetiliseks inimeseks suunamine on alati olnud haridusasutuses seotud väärtustega ja nende rakendamisega. Nii on see toiminud ka Tibutares.

Viimased 2 õppeaastat on väärtuskasvatus koos terviseedendusega (samuti seotud väärtusega) õppeasutuse 2 prioriteetset arengusuunda nii arengukavas, aasta tegevuskavades, rühmade tegevuskavades.

Süsteemse tegelemise tõestuseks saame välja tuua, et **väärtusarendus on planeeritud tegevus strateegilistes pikaajalistes plaanides** (arengukava, õppekava; terviseedenduse prioriteetid 2012-2014 tegevuskava) **kui ka lühiajalisemates dokumentides** eesmärgistatud (õppeasutuse aasta tegevuskava, rühma aastategevuskava, rühma nädalaplaan). **Süsteemne planeerimine tugineb analüüsitud senise tegevuse kokkuvõtetal ja lasteaia huvigruppide: lapsed, personal, lapsevanemad edaspidise käitumise - väärtuste rakendamise kokkulepetel** (aasta tegevuskavas planeeritu, rühma reeglid, temaatilised ühisüritused, rubriik lasteaia ajalehes Kuldmuna- ilmub korra kuus).

Väärtusarenduse planeerimise aluseks on meil:

- nii laste arengu toetamise ja edasijõudmise kokkuvõtted:
- uue lapse tutvumise ankeet vanemale- 2013 aasta täiendasime küsitlust ka perede väärtuseelistuste uurimise aspektist lähtuvalt
- uute laste rühma vanemate ootuste kokkuvõte
- iga lapse arenguanalüüsiks kasutatav analüüsivorm
- arenguveestluse materjalid õpetaja/lapsevanem/kokkuvõte
- rühma aasta tulemuste analüüs võrrelduna püstitatud eesmärkidega
- õppeasutuse laste arenguanalüüside kokkuvõte koostatakse augustis)
- **peredega koostöö mõjususe kokkuvõte,**
 - iga rühma vanemate tagasiside kevadel
 - vanemate tagasiside uuringu tulemused kokku augustis
 - tehtud ettepanekute arutelu personaliga ja kokkuvõte kokkulepetest vanematele augustis-septembris
- **personali rahulolu ja ootuste analüüside kokkuvõtted**

Süsteemse väärtusarendusega tegelemise ja planeeritud eesmärkide teostamise tõendustena tööme välja:

- **lähimõeldud täiendkoolitused väärtusarenduse temaatikal nii personalile kui lapsevanematele** ja näited vanemate järjepidevast koolitamisest väärtusarenduse temaatikas. Iga arendustegevus, seega ka väärtusarendus vajab „toitu“ ja selleks toiduks peame **antud temaatikas koolitusi, kirjandusega tutvumist, parima praktikaga tutvumist teistes õppeasutustes;**
- **koolitusest, läbitöötatud kirjandusest, õppekäikudest lasteaedadesse, kus toimib heal tasemel väärtusarendus** (praegu tutvutud Naba Lasteaia ja RAM Lasteaia kogemusega, kokkulepe RAM lasteaeda külastada kogu meie õpetajaskonnaga) tekkinud mõtteid arutatakse läbi juba 2 õppeaastat toimivas väärtusarenduse töögrupis, kuhu kuulub igast rühmast 1 inimene (õpetaja või õpetaja abi), eriõpetaid (muusika-ja kunstiõpetaja), juhtkonna esindaja (õppealajuhataja); arutelud protokollitakse (protokollid kõigile personali liikmetele kättesaadavad).
- **Väärtuskasvatuse töögrupi ettepanekud lasteaia tegevuste arendamiseks väärtustest lähtuvalt tutvustatakse kõigile osapooltele ja on senini ka ühiselt rakendatud kõikides rühmades:**
 - nt valiti kõigis rühmades koos vanematega rühma põhiväärtused - kõikides rühmades tehti väärtused lastele „elavaks“ ja nähtavaks lastepärase eksponeerimise vahendusel,

Krõllide väärtused: hoolivus ja sõbralikkus

sõbralikkus

- kõikides rühmades valiti tegelaskujud (nt rühma nimeline maskott või seonduvalt maskotiga) keda kaasati õppetegevustesse lastega väärtuste üle arutama, vanasõnu mõtestama, koos filosofoerima (vanemas rühmas), lastevahelise tekkinud konfliktsituatsioone arutama;

- aktiivselt kaasati vanemad samadel väärtustemadel ka kodus lastega arutama;

- rühmad kajastasid aasta läbi väärtusarenduse teemasid lasteaia ajalehes Kuldmuna (kättesaadav ka laiemale üldsusele Tibutare lasteaia kodulehel; vt rühmade poolt kirjutatud artiklid Kuldmunas lingid: rühmade kokkuvõtted väärtuskasvatustest, selleks peab kasutama linke

<http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2033.pdf> (vt Muumide rühma väärtuskasvatus: Muumimamma lugu lk. 7),

link <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2036.pdf>

Kiisude rühma väärtuskasvatus: Kiisude rühma Triibu lk. 4; link <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2032.pdf> vt lk 6

väärtuskasvatuse esimesed sammud Tibutares, lk 8 Naksitrallide väärtuskasvatuse vares Vaksi; <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2032.pdf>; vt lk 12

Piilude rühma väärtuskasvatus „Targaks ei sünnita, targaks õpitakse“ avaldatud lasteaia ajalehes Kuldmuna).

- Väärtusarenduse prioriteetsust meie tegevustes tõendab, et juba teist aastat järjest **osaleme ka TÕ Eetikakeskuse poolt ellu kutsutud väärtusprojekti** (vt **eelmise aasta projekt**; link <http://www.tibutare.edu.ee/media/Konkursitoo%20VAARTUSKASVATUS%20LASTEAIAS.pdf>);
- 2011 sügisel kujundas meie lasteaia kunstiõpetaja Ave Peebo lasteaiale väärtustelogo, kus kaks sõbralikku tibu on lasteaia 7 põhiväärtuse (kujutatud vikerkaarevärvidena) kaitsva vihmavarju all.
- Õppeaasta lõpus analüüsi väärtusarenduse mõjusust kasutades õpetajate rühma analüüsi, laste õpitulemuste analüüsi, vanemate tagasisidet, mida nemad väärtuskasvatuse tulemuste osas oma laste juures märkasid, väärtuskasvatuse töögrupi kokkuvõtet (vt Kuldmuna nr 39 lasteaia kodulehel, link <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2039%20september%202013.pdf> ja otsustati antud prioriteediga jätkata, sest väärtuste kujundamine on pikaajaline protsess, millega peab süsteemselt tegelema, et olulisi muutusi käitumises kinnistada.
- Lisaks oleme alustanud väärtuste rakendamise analüüsimiseks tegema õppesituatsioonidest videofilme ja seejärel pedagoogidega nähtut arutama.
- Video kaudu analüüsisime õpetaja eeskuju igapäevastes tegevustes, tähelepanu pööramist koostööle laste vahel, kuidas toimib tegevuses teistega arvestamine ja hoolimine.

Arutasime õpetajatega kogetut, nähtut. Järeldusena tõime välja, et õpetaja hääletoon, kehakeel ja räägitav tekst toetasid väärtuste hoolivust ja austust mõtestamist. Õpetaja oskas suunata lapsi tekkinud omavahelises konfliktis (teise lapse nügimine laulu ajal) arutama antud tegevuse mõju üle, mis tõi kaasa ka käitumise muutuse lapse poolt. Järeldasime, et selline vaatlus võimaldab analüüsida tagantjärele erinevate laste käitumist paremini, kui seda on vaatlus, sest filmi saab uuesti vaadata ja siis juba keskenduda teatud lapsele.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik?

Väärtusarenduse mõju ja tulemuslikkust tuleks hinnata eelkõige inimeste (laste, personaliliikmete, vanemate) käitumist analüüsides erinevates situatsioonides. Kui on vaja midagi otsustada, siis inimene teeb otsuse alati oma sisemistest väärtushinnangutest lähtuvalt.

- a. Laste väärtusmängu tulemuste analüüs, andmeteks: videomaterjal, kasutatud käitumismustrite kaardistamine ja tulemuste analüüs.
- b. Personaliliikme eneseanalüüs lasteaia põhiväärtuste rakendamisest lähtuvalt/arenguvestlused töötajaga arutelu edasise toetuse vajadustest.
- c. Lisaks viime läbi ka uuendatud personali rahulolu-uuringu, saamaks teada, kas arendatud väärtused on personaliliikmetele olulised ja kuidas on nad rahul psühhosotsiaalse keskkonnaga lasteaias.
- d. Lastevanematelt fokuseeritud gruppintervjuuga andmete kogumine ja analüüsimine.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Oleme planeerinud kitsaskohaga, puuduvad veel head praktikad väärtuste rakendumise analüüsimiseks, tegeleda järgnevalt:

Meil on plaanis õa lõpus korraldada **lastele väärtuste maastikumäng** (3. juuni 2014), kus koostame lastele jõukohased ülesanded, mida tuleb lahendada nii üksi kui ka grupis, kus otsitakse oma sisemistest tõekspidamistest (väärtustest) lähtuvalt situatsioonidele lahendeid (sotsiaalsed situatsioonmängud rühma prioriteetsetest valitud väärtustest lähtuvalt). Õpetajate ja vanemate (vaatlejate) roll on analüüsida, millised väärtused laste käitumises (situatsioonide lahendamises, dramatiseeringutes) väljendusid.

Personali puhul kavandame sel kevadel **eneseanalüüsi vormi täiendada, et töötaja saaks reflekteerida oma tegutsemist meie lasteaia põhiväärtustest lähtuvalt.**

Lastevanematega võiks kõigis rühmades läbi viia **fokuseeritud grupiintervjuu teemal: kuidas saan vanemana kaasa aidata lapsel kokkulepitud rühma väärtuste tundma õppimisele?**

Intervjuu tulemustega võiks edasi tegeleda vanematega järgmisel kokkusaamisel, kus siis tulemusest lähtuvalt **kokku leppida väärtuspõhised käitumispõhimõtted lastega tegelevatele täiskasvanutele.**

Miks otsustasite oma lasteaia hindamisel valida just need aspektid ja miks jätsite teised kõrvale?

Aspekt, **väärtusarendusega tegeletakse süsteemselt ja järjepidevalt**, sai valitud seetõttu, et meie töögrupi arvates võtab see kokku väärtusarenduse olulised kriteeriumid kõige paremini:

- süsteemne tegelemine on eelduseks, et tegevusel on mõju - ja seda me ju soovime;
- väärtuste kujundamise põhitingimuseks on järjepidevus – ka veetilk murendab kalju, kui ta kukub järjepidevalt ühte kohta; meie täiskasvanute eeskuju, käitumine ja jutt peab „koonduma“ selleks veetilgaks ja järjepidevusega saavutame eetilisi tõekspidamisi väärtustava noore inimese.

Aspekt 2: Lasteaia personal on professionaalne ja arengule orienteeritud, tegeletakse eneserefleksiooniga.

Kus ja kuidas teie lasteaed valitud aspektidega tegeleb? Tibutare lasteaed peab väga oluliseks, et meie personal on professionaalne ja arengule orienteeritud. Ja me oleme õnnelikud, et meie töötajad on väga professionaalsed ja lojaalsed oma organisatsioonile.

Personali professionaalsust saame tõendada kindlasti personali saavutuste ja tulemusnäitajatega. Meil on kvalifitseeritud ja staažikas (dokumentide analüüs: õpetajate professionaalsuse näitajad; kokkuvõtte professionaalsuse analüüs näitajate alusel) õpetajaskond, mis eriti hea, et õpetajatel on erinevad tugevused ja huvid (kellel matemaatika, kellel keel ja kõne, kellel dramatiseering, kellel loodus, kellel käsitöö, liikumine, muusika, infotehnoloogia jne), mis aitavad laste tegevused muuta põnevamaks ja mitmekülgsemaks. „Säravad“ õpetajad panevad särama ka inimesed, kellega nad koos on ja tegutsevad. Meie personali iseloomustab valmisolek ja aktiivsus oma teadmiste tutvustamisel ka teistele pedagoogidele, üliõpilastele ja täiendkoolitustel osalevatele tegevõpetajatele. Oleme olnud Tallinna Pedagoogilise Seminari üheks praktikabaasiks aastakümneid. Võtame igal aastal

vastu TÜ täiendõppekeskuse ja TPS tegevõpetajate täiendõppegrupe, et tutvustada pedagoogilise töö erinevaid aspekte. Igas rühmas on vähemalt 1 õpetaja, kes on läbi viinud lahtisi õppetegevusi külalistele. Paljud õpetajad on ise töötanud välja lasteaia õpivara oma kogemustest lähtuvalt, esinenud ettekannetega hariduskonverentsidel, viimati oldi meeskonnana Lasteaednike Konverentsi ideelaadal väljas 2011 aastal Tallinna Ülikoolis.

Personali professionaalsuse osas saame tagasisidet lapsevanemate rahulolu küsitluste ja arenguveestluste tagasiside põhjal. Lisaks saavad õpetajad tagasisidet oma töö mõjususe ja arenguvõimaluste kohta kolleegidelt õppetegevuste vaatluste analüüside põhjal. Oleme kogunud tagasisidet ja analüüse ka praktilisel viibivatest üliõpilastelt (vt link artiklid Kuldmunas lk 9 <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2034.pdf>; ja <http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2032.pdf> lk 11 „Tulevased lasteaiaõpetajad Tibutarest) ja tegevõpetajate täiendkoolituse gruppidele.

Õpetajate eneserefleksioon ja kirjalik eneseanalüüs on olnud üheks professionaalse arengu suunamise võimaluseks aastast 2005/2006 õa. Eneseanalüüsile järgneb reeglina arenguveestlus otsese juhiga, kus saab täpsustada õpetaja mõtteid ja koos otsida uusi väljakutseid ning arengusuundi, koolitusvajadusi järgmiseks õppeaastaks. Koolitusplaan täpsustub just pedagoogide eneseanalüüside ja rühmade aruannete tulemuste põhjal. Enesearenguks on õpetajal võimalus: töötada läbi erialast kirjandust ja kolleegidele selle põhjal koolitus koostada, lahtisi õppetegevusi läbi viia või neid tagasi sidestada, praktikante ja nooremõpetajaid juhendada, meeskonna ja ülemajalisi üritusi korraldada. Ka nende professionaalsust tõstvate tegevuste kohta peetakse arvestust ja motiveeritakse tulemustasuga edukamaid enesearendajaid, teiste arengu toetajaid. Tibutares on alates 2013 aasta; aasta õpetaja ja aasta töötaja statuudid.

Lasteaia meeskonna arengule suunatust tõendab süsteemne personali kaasamine lasteaia arendustegevustesse töögruppide kaudu. 2013/2014 aastal tegutsesid Tibutares: väärtuskasvatuse, terviseedenduse ja õppekava arenduse töögrupp (kaasatud on ka abi-ja majanduspersonali liikmed).

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik?

- Personali rahulolu-uuring enesearengu võimaluste ja valmisolekust seda kasutada aspektist lähtuv küsitlus ja tulemuste analüüs.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Oleme mõelnud uurida täpsemalt personali rahulolu erinevate lasteaia töö valdkondade toimimisega ja psühho-sotsiaalse keskkonnaga. Arengu toimumiseks on oluliseks motivatsioon, mis tuleb ühelt poolt rahulolust antud meeskonnaga koos tegutseda ja teisalt enesemotivatsioonist uut katsetada. Loovuse ja uuendusmeelsuse avaldamiseks ei ole mitte vähemtähtis turvatunde tajumine tegevuskeskkonnas ning arengut stimuleeriv ning innustav sotsiaalne keskkond. Seega oleme suunaks võtnud õppiva organisatsiooni (P. Senge) meeskonnamudeli poole liikumise, mis aitab püsida pideva arengu teel.

Miks otsustasite oma lasteaia hindamisel valida just need aspektid ja miks jätsite teised kõrvale?

Väärtusarenduse tulemuslikkuse seisukohalt peame kõige olulisemaks personali professionaalsust ja valmidust pidevalt oma arenguga tegeleda. Selleks valisimegi antud aspekti analüüsimiseks ja edasise tegevuse kavandamiseks. Lapse arengut mõjutavad eelkõige need inimesed, kes on temale olulised ja kes viidavad temaga koos palju aega. Lasteaia rühmapersonali professionaalsus on seega olulise määravusega laste arengu toetamisel ja seetõttu osutus meil ka aspekt valituks.

IV VALDKOND: KOOSTÖÖ JA HEAD SUHTED ERI OSAPOOLTE VAHEL

Valisime aspekti: Soodustatakse vanemate enesetäiendust, harjumusi lasteaiaiga koostööd teha ning perede võimalusi üksteiselt õppida.

Kus ja kuidas teie lasteaed valitud aspektidega tegeleb? Lasteaed on pere toetav asutus, seetõttu peame vanemate toetamist laste kasvatamisel ja õpetamisel üheks oma põhiülesandeks. Koostöö sujub hästi, kui on usaldussuhe, sarnased tõekspidamised ja vastastikku austav suhe. Annamegi ülevaate koos tõendusmaterjalidega, kuidas oleme seni loonud usaldussuhte ja vastastikuse austuse ning suunanud vanemaid enesetäienduste ja ühisürituste abil lapse arengut toetavate tõekspidamiste omaksvõtmisel.

Harjumust lasteaiaiga koostööd teha alustame uue vanemaga juba enne lapse lasteaeda tulekut. Kõigepealt leiab meie kodulehelt palju õpetlikku ja toetavat, nt **vt link kodulehel rubriik kohanemine lasteaiaiga** <http://www.tibutare.edu.ee/pages/vastuvF5tt/kohanemine-lasteaiaiga.php> (meie õpetaja Ene Rannametsa diplomitöö antud teemal) Igal kevadel toimub lasteaias lahtiste uste päev, kus vanemad saavad tutvuda lasteaiaiga, suhelda õpetajatega, kuulda meie lasteaia tõekspidamistest, prioriteetsetest arengusuundadest ning senisest tegutsemise praktikast vt <http://www.tibutare.edu.ee/pages/uudised/DCritused/DCritused-20122013.php>. Kevadest alates saavad sügisel lasteaeda tulevad lapsed harjutada koostegutsemist lasteaiatingimustes meie mänguväljakul. Selline lähenemine annab vanematele võimaluse oma silmaga näha lasteaia tegevuse omapära, suhelda ja saada nõustamist pedagoogidelt, suhelda teiste vanematega, kes samuti last harjutavad.

Meil on välja kujunenud hea suund tekitada rühma vanematest kokku hoidev kogukond. Neid seovad sarnased rõõmud ja mured, sest samaealised lapsed tähendavad sarnaseid ettetulevaid olukordi. Samas on rühma kogukonnas alati vanemaid, kellel ka vanemaid lapsi ja kes seetõttu saavad julgustada ning toetada noori lapsevanemaid nende uues rollis. Kogukonna tekitamiseks koostatakse alati kas lapsevanema või lasteaia juhtkonna poolt rühma lapsevanematest meililist, kuhu edastavad alguses infot õpetajad, aga peagi algab suhtlus ka vanemate endi vahel.

Teiseks sammuks on lasteaiapoolne perede ja laste tundma õppimine. Selleks on meil koostatud peredele uue lapse küsitlusvorm, mille õpetaja palub vanematel täita lasteaeda tülles. Küsitluse alusel saavad pered ja rühmaõpetajad vestelda lapse kasvatamise põhimõtete, seni kehtinud praktikate osas ja leppida kokku, kuidas lapse jaoks kasvatuspõhimõtted muuta sarnaseks kodus ja lasteaias. Õpetaja teeb ka alati kokkuvõtte oma uute perede ootustest ja eripäradest, mis suunavad koostööd.

Kui peredega ühe kaupa tuttavaks saadud, on vaja tekitada nendest ühtne kogukond nagu lastestki rühmas. Selleks oleme korraldanud (meie teeme ettepaneku ja tavaliselt tuleb ürituse sisu ja korraldus juba mõnelt vanemalt) rühma pereürituse. Kuna vanemad 2013 rahulolu uuringus andsid tagasisidet, et sellised liitvad pereüritused võiksid olla kohe sügisel, siis sellel

aastal ongi kõik rühmad korraldanud need sügisel vt näiteks uute 3 aastaste laste rühma esimesest pereüritusest Ratsabaasis link <http://palmers.ee/tibutarepiilud/> (ka antud rühma kodulehe koostas vanem antud rühma kogukonnale).

Alati on pereüritusena korraldatud lasteaia või vanemate initsiatiivil ka rühmadele isadepäev, jõulud, emadepäev, kevadine lõpupiknik (matk, ekskursioon), talgud (kas kevadel või sügisel), erinevatel teemadel näitused (pered toovad kodudest sügiskompositsioone, kaarte, vana aja asju, erinevaid meisterdusi jne). **Kõik sellised lapsed, vanemad, rühmapersonal (osaleb ka õpetaja abi) ühisettevõtmised on otseselt mõjutanud usaldussuhte tekkimist ja vanemate huvi teha koostööd lasteaiaga. Ühisüritused aitavad vanematel üksteisega tutvuda ja ka nii üksteiselt õppida oma kogemusi arutades.**

Vanemate enesetäiendamiseks oleme loonud järgmised võimalused:

2009 aastal, uut arengukava koostades **uurisime vanemate ootusi koolituse vajaduse ja temaatika osas, mis aitaks neid lapsevanema rollis.** Kaardistasime enesetäiendamise ootused ja **oleme nüüd juba kolmandat aastat järjest süstemaatiliselt korraldanud koolitusi vanematele.** Et soodustada veelgi lasteaias ja kodus kasutatavaid kasvatuspõhimõtteid, on alati koolitused avatud ka lasteaiapersonalile. Selline lähenemine annab võimaluse ka koolituse vormis arutelude tekitamiseks, mis veelgi liidab meid ja paneb ühes suunas tegutsema lapse huvides. Kogemus on näidanud, et järjest suureneb osalejate vanemate arv. Nii osales viimasel, 24. oktoobril toimunud koolitusel teemal: „Sina ei ole minu sõber. Laste omavahelised suhted“ 30 perest vanemaid. Väga paljud jäid veel peale loengut vestlema, arutama. Koolitustel osalemise innustamiseks oleme hakanud vanematelt tagasisidet küsima artikli vormis, mille siis avaldame lasteaia ajalehes Kuldmuna. Ühe vanema positiivne tagasiside annab indu ka teistel vanematel, kes seni pole osalenud, tulevikus osaleda.

Teiseks vanemate enesetäiendamise vahendiks kasutame perega arenguvestlust, mis toimuvad regulaarselt igal aastal. Vanemad on väga hinnanud õpetajate professionaalsust arenguvestluste sisu osas. On saadud asjatundlikku nõu ja abi, asjalikku analüüsi oma lapse arengu edenemisest ja võimalustest sellele kaasa aidata.

Kolmanda vanemate enesetäienduse võimalusena kasutame nõustamist meie ajalehe ja valla lehe (Harku Teataja) kaudu. Nii on meie õpetajad, logopeed, õppealajuhataja aastaid kirjutanud artikleid, mis toetavad vanemate teadmisi laste arendamise erinevatest aspektidest (vt Kuldmunas näiteks artiklid:

<http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2014%20-%20JUUBELI-ERI.pdf> lk 16; artikkel arvuti, internet, tv, raadio...ja lasteaed
<http://www.tibutare.edu.ee/media/Kuldmuna%20nr%2027.pdf>

Neljandaks lähenemissuunaks on igaaastased meisterdamistoad peredele. Käeline tegevus on eelkooliealise lapse arengus suure tähendusega. Käte areng mõjutab otseselt kõnearengut ja palju teisi olulisi protsesse. Selleks õpetame vanematele nendes meisterdamistubades erinevaid käelise tegevuse võimalusi, kunstitehnikaid, suuname ka jääkmaterjalide kasutamist meisterdamises (keskkonnahoid ja taaskasutuse propageerimine). Need üritused on väga populaarsed olnud. Vanemad osalevad seal koos lastega ja näevad nii ka ise, kuidas ta lapsel läheb ning samas õpivad midagi uut ning kindlasti jätkavad oma tegevusi ka kodus lastega.

II aspekt: lasteaia eri osapooled tegelevad omavaheliste konfliktide ennetamise ja lahendamise.

Konfliktid on elu lahutamatu osa. Seal, kus koos inimesed, tekkib ikka konflikte ja erimeelsusi (ka kõige tublimas peres), sest me kõik oleme erinevad oma isikutüübilt ja kogemustelt, mida elu on pakkunud. Aga see, et oleme erinevad, teebki elu huvitavaks, sest erisused näitavad maailma erisugusest, annavad elule uusi värve ning rikastavad meie igapäevaolu, pakuvad arenguvõimalusi. Organisatsiooni kontekstis tuleb aga õppida ja areneda selles suunas, et konfliktidest osatakse välja tulla ja saadud kogemused jäävad ikka rikastavaks, mitte elu-ja tööindu pärssivaks.

Anname ülevaate, kuidas siis senini oleme tegelenud tasakaalu saavutamise konfliktide ja arengu vahel. **Laste omavaheliste suhete suunamisest, sotsiaalsete oskuste õppimisest**, mis on üheks ennetavaks teguriks konfliktide ennetamisel, oleme analüüsinud juba teiste valdkondade raames. Lisame siia ainult ühe näite, kuidas konflikte saab ennetada laste puhul (ja vahel ka lahendada). Laste konfliktid saavad alguse tihti sellest, et verbaalselt osatakse veel vähe suhelda (puudub sõnavara ja ka sotsiaalsed pädevused, kogemused) ning erimeelsusi kiputakse lahendama füüsiliselt haiget tehes. Lapse negatiivsete tunnete väljaelamise võimaldamiseks kasutame sageli kunstis tunnete väljendamise võimalust. Alati järgneb lastega ka joonistuste põhjal vestlus ja arutelu, mis aitab leida uusi võimalusi oma negatiivsete tunnete välja elamiseks, kui seda on teistele ebameeldivuste valmistamine.

Lastevanematega tekkivate konfliktide ennetamiseks kasutame eelkõige hea usaldussuhte loomise taktikat, mida kirjeldasime nelja tegevusstrateegiana eelmise aspekti raames. Kui konflikt on juba käes, siis vestleme erinevate konflikti osapooltega ja seejärel tekitame ümarlaua, kus siis koos konflikte vahendajaga, püütakse kompromiss leida. Konflikti iseloomust lähtuvalt oleme ka vahel kaasanud sellesse ümarlaudu valla lastekaitsespetsialisti, kes oma nõu ja abi on lahkelt pakkunud lahenduste leidmisel.

Personaliga hea koostöö suunamiseks ja konfliktide ennetamiseks on meil kasutusel mitmeid lähenemisi.

1. Koolitused meeskonnale

Näiteks selleks, et oleks üksteist toetav ja arendav koostöö ja head suhted eri osapoolte vahel on kogu personalile on korraldatud erinevaid koolitusi. Näiteks koolitus teemal „Meeskonnatöö parendamine, motiveerimine ja tunnustamine“ (lektoriks Mare Tuisk) mahus 6 tundi (2010). Koolitus toimus väiksemates (kuni 16) gruppides, kus lektor tutvustas A. H. Maslow'i vajaduste hierarhia (1954) püramiidi, pannes meid aktiivselt kaasa mõtlema, kirjalikult täiendama ja koostama ning osalema arutelul. Lahendasime erinevaid konfliktisituatsioone, täitsime tabeleid väidete ja küsimuste kohta ja kehtestavate minasõnumite kohta. Lektor tutvustas meile koostöötava grupi ja meeskonna (efektiivse meeskonna) erinevusi, kuulamise põhitõdesid, kuulamistõkkeid ja enesekehtestamise tunnuseid, vajadusi väärtustava konflikti juhtimise etappe ja lahendusi, „emotsionaalse pangaarve“, tabelit (S. R. Covey „Väga efektiivse inimese 7 harjumust“), ootusi ning lahti rääkimise või rääkimata jätmise tulemusi. Koolitus andis palju mõtlemisainet, kuidas olen ise siiani kolleegidega suhelnud, käitunud, neid kuulanud. Analüüsisides oma käitumist ja vaadates endasse meeskonna liikmena, olen püüdnud edaspidi neid õpetlikke momente rakendada

parema, sõbralikuma, teisi arvestavama ning tunnustavama meeskonna toimimise nimel.
/Birgit Värno-muusikaõpetaja/

Viimasel kahel aastal, kui oleme väärtuskasvatuse valinud oma tegevuse üheks prioriteediks, oleme ka koolitustega seda teemat toetanud. Näiteks on meie töötajad saanud osa järgmistest koolitustest:

- a. Lapse agressiivsus ja selle kujunemine. Koolitaja: Balti Kriminaalkeskuse Preventatsiooniu Instituut (toimus 25.02.2011)
- b. Kas kasvada saab kasvatamata. TLÜ Avatud Ülikooli TÕK konverents 2011 kevad
- c. Õppimine: kuidas, milleks, miks? TLÜ Avatud Ülikooli TÕK konverents 2012 kevad
- d. Väärtuskasvatus. Mastery koolitus (M. Mitt) 8 t meeskonnale 2012 september
- e. Väärtuskasvatuse projekti teabepäev. Naba lasteaia kogemus. TÜ Eetikakeskus. september 2012
- f. Piiride kehtestamine. Eesti Lapsevanemate Liit 14.03.2013
- g. Unistuste puu. Väärtuskasvatus. Eesti Lapsevanemate Liit 02.05.2013
- h. Tasakaalu hoidmine. Morena Keskus; 5.juuni 2013
- i. Väärtuskasvatuse projekti teabepäev. RAM lasteaia kogemus. TÜ Eetikakeskus. 9.september 2013
- j. Laste omavaheliste suhete toetamine. TLÜ Pille Kriisa 24.okt 2013
- k. Marge Vainre alustab Tibutares koolitust Gordoni õpetajate kooli põhimõttel, kohandades teemat lasteaiaõpetajatele sobivaks. Koolitus toimub alates 31.oktoobrist neljapäeviti 13:00 - 14:30 lasteaia kunstitoas ja praegu on tellitud 10 korda ehk 20 tundi. Õpetajate huvi korral pikendame koolitust. Antud koolitas aitab erineval tasandil ette tulevaid konflikte lahendada ja ennetada.

Koolituste mõjusust väärtuste kujundamisel peame väga heaks ja samas toetavad nad koostöösuhete tugevnemist personaliliikmete vahel.

2. **Teiseks lähenemiseks kasutame meeskonnaüritusi.** Oleme seisukohal, kui inimestel on üheskoos võimalus kogeda positiivseid emotsioone, tugevdab see „meie“ tunnet ja seeläbi aitab ennetada konflikte. Igal aastal toimub meil üsna palju meeskonnaüritusi. Et erinevad inimesed saaksid oma panust anda meeskonnatöö tugevdamisse jagatakse tavaliselt sügisel juba vastutused ürituste korraldamise osas (kas kokkulepetega või loosi võtmise teel.
3. **Kolmandaks lähenemiseks oleme kasutanud meeskonna liikmete rahulolu-uurimist, et otsida võimalusi rahulolu suurendamiseks, mis otseselt seotud ka töötaja motivatsiooniga panustada oma võimetest lähtuvalt organisatsiooni eesmärkide täitmisesse.**
Rahulolu ja ootuste uurimiseks oleme kasutanud erinevaid küsitluste vormi ja tulemustest lähtuvalt koostanud nii motivatsiooni-ja tunnustussüsteemi kui ka eelmisel aastal võtsime kasutusele lisatasude süsteemi personaliliikmete pühendumispanuse tunnustamiseks ja väärtustamiseks.
4. Üheks toimivaks lähenemiseks on konfliktide arutamine töörühmades. Parim näide siinkohal on terviseedenduse sisekeskkonna alagrupi otsene tegelemine sisemiste

konfliktide lahendamiseks väljundite otsimine ja selles protsessis aktiivselt kaasa löömine. 2013 aasta alguses tegi töögrupp ettepaneku, et meeskonnal võiks olla võimalus oma rõõme ja muresid jagada nii anonüümselt, kui ka nimelisest kasutades selleks vastavat postkasti, kuhu need siis postitatakse. Seejärel uuriti teiste kolleegide arvamust ettepanekust (meil 37 töötajat) ja kuna mõte meeldis, ongi see tänase päevani meil toimimas. Kuu esimesel esmaspäeval võtavad sisekeskkonna töögrupi liikmed postkasti sisu välja ja esitavad esildised meeskonna ühisümarlaval. Seal toimub siis rõõmude jagamine ja muredele lahenduste otsimine.

postkast

foto: murede ja rõõmude

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik?

Edaspidi jätkame vanemate rahulolu uurimist seni lasteaia poolt pakutud koostöö ja enesetäiendamise võimalustega ning küsime jätkuvalt ka ootusi koolitusteamade ja koostöövormide osas (aja muutudes muutuvad ka vanemate ootused ja sellega peab pidevalt kursis olema).

Omavaheliste konfliktide ennetamiseks hakkame jätkuvalt koguma küsitluste kaudu tagasisidet kasutatud lähenemisviiside tulemuslikkuse kohta.

Teiseks kasutame ka ümarlaua koosolekute protokollide analüüsimist (ümarlauas kaardistame konfliktid ja pakutud lahendusmeetodid).

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Kitsaskohaks on see, et mitte kõik vanemad ei osale nendes pakututes võimalustes. Kahju on sellest, et need, kes abi vajaks enim, ei ole nii alati sellest osa saama. Oleme jätkuvalt valmis uusi võimalusi, mis kaasaks enamuse vanematest. Üheks mõtteks, kuidas kaasata rohkem vanemaid enesetäiendamisse, on liita laste üritus (näiteks laste ettevalmistatud näidendi vaatamine) vanemate arutelu ümarlauaga, kuhu on siis kutsutud koolitaja või veab seda lasteaiatöötaja. Lapse esinemist tullakse ikka vaatama ja kui juba kohale tulnud, siis võetakse ka järgnevast või eelnevast osa.

Omavaheliste konfliktide ennetamise kitsaskohtadena näeme, et vaatamata pidevatele arengutele ja erinevatele lähenemistele probleemide ennetamisel, tuleb konflikte, solvumist ja väärarusaamist ikka ette. Tajume ka reaalsust, et ega täielikku rahulolu saavutada on praktiliselt võimatu. Samas jätkame algatustega ja otsime koos meeskonnaga jätkuvalt uusi lähenemisi, mis aitavad meil kõigil hoida „silmad säravad“ ja südame rahulikuna.

Miks otsustasite oma lasteaia hindamisel valida just need aspektid ja miks jätsite teised kõrvale?

Valisime aspekti, **soodustatakse vanemate enesetäiendust, harjumusi lasteaia koostööd teha ning perede võimalusi üksteiselt õppida**, kuna lasteaia roll on olla pere toetaja lapse kasvatamisel. Seda tuge oleme pakkunud seni päris heal tasemel (meiega ollakse rahul), aga selles tegevuses tuleb pidevalt areneda, jälgida muutusi lastes ja vanemate ootustes ning üheskoos leida võimalused lapse arenguks üheskoos soodsa keskkonna kujundamisel. Antud aspekt sai valitud, sest laps ja lapsevanem on lasteaia kõige olulisemad huvigrupid, seega alustasime primaarse koostööpartneriga koostöö mõju analüüsimist ja teised koostööpartnerid jäid praegu aja puudusel kõrvale. Pigem sügavuti, kui kõigest pinnapealselt.

Aspekti, **lasteaia eri osapooled tegelevad omavaheliste konfliktide ennetamise ja lahendamise, valisime seetõttu, et me kõik vajame turvalist ning toetavat keskkonda enda ümber.** Oleme seisukohal, et areng (nii lapse kui täiskasvanu) saab toimida vaid siis, kui turvatunne on saavutatud, puudub liigne pinge ja stress. Meie tahame toetada laste, personaliliikmete ja vanemate arengut ning toimetulekut, seega on väga olulise tähtsusega tegeleda siis ka selleks soodsa keskkonna loomisega ehk konfliktide lahendamise ja nende ennetamisega.

Ka teised välja pakutud aspektid on analüüsimist väärt, aga valiku tegime meie jaoks antud hetkel prioriteetsuse aspektist lähtuvalt.

Projektitöö kokku kirjutanud: Reeli Simanson, Tibutare lasteaia õppealajuhataja